

Partimotion

Motion till riksdagen 2016/17:1081

av Jan Björklund m.fl. (L)

Liberal politik för färre och enklare regler

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen ”en regel in – en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjligheter att utmana onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdrag till myndigheter att aktivt identifiera onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomförandet i svensk rätt av EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Liberalismen utgår från den enskilda människans rätt att fatta beslut om sitt eget liv. De frågor som ska bli föremål för politiska beslut är de som hör till den gemensamma sfären i samhället.

Därför är det självklart för oss liberaler att bevisbördan alltid ska ligga hos den som förespråkar offentlig reglering. Det är införandet av statliga regelverk som ska motiveras, inte frånvaron av dem. Tyvärr låter det i den offentliga debatten ofta som om det vore tvärtom.

Naturligtvis finns det många situationer när offentlig reglering behövs eller rentav är nödvändig. Den enskildes trygghet och säkerhet, skyddet för miljön eller upprätthållandet av en fri och öppen konkurrens är några av de intressen som kan motivera reglering. Men alltför ofta utformas regelverken utan hänsyn till följderna för privatpersoner eller företag, och alltför ofta lever föråldrade regler kvar långt efter att de upphört att fylla något syfte.

Den mest omfattande propositionen mot byråkrati och krångel i Sveriges historia lades fram av den liberala enpartiregeringen 1978–79. Totalt presenterades 172 förslag till regelförenklingar, varav det mest kända blev att mindre byggnader befriades från bygglovsplikt. Begreppet ”friggebod” var därmed fött. Andra liberala reformer

genomfördes under den borgerliga fyrpartiregeringen 1991–94, till exempel genom att stora steg togs mot minskade byggregleringar.

Under sina åtta regeringsår gjorde Alliansen fortsatta ansträngningar för att minska den samlade regelbördan, särskilt för företagen. En hel del goda förändringar gjordes. Men vi måste samtidigt vara självkritiska och konstatera att de sammantagna resultaten inte var tillräckliga. Sverige kan komma mycket längre på vägen mot ett samhälle utan onödigt regelkrångel – vare sig för privatpersoner eller för företag.

I denna motion lägger Liberalerna fram fyra principer som vi anser bör vara vägledande för det fortsatta arbetet. Vi utformar dem medvetet som generella principer, eftersom de bör få genomslag på alla politikområden.

Första principen: En regel in, en regel ut

För att förhindra ökad regelbörda och ökade administrativa kostnader för företagen har flera länder infört en så kallad ”en in, en ut”-princip (”one in, one out”) för ny betungande lagstiftning som riktas mot företagen. För varje ny betungande administrativ börda som införs måste en motsvarande börda tas bort. Lagstiftningsprincipen är i dag införd i bland annat Kanada, Tyskland och Storbritannien.

Vi anser att Sverige bör införa en motsvarande princip. Vi vill dessutom att den i så stor utsträckning som möjligt ska tillämpas på inte bara företag, utan också privatpersoner.

I ett samhälle som förändras är det självklart att nya regler då och då måste införas. Ny teknik eller nya affärsmodeller kan behöva ett regelverk, höjda miljö- och klimatambitioner behöver få genomslag och så vidare. Men principen ”en regel in, en regel ut” syftar till att garantera att i vart fall den samlade regelbördan för den som berörs av en ny regel inte ökar.

Att fullständigt matcha regelbörda mot regelförenkling i varje enskilt lagstiftningsfall är svårt. Ofta införs en lagstiftningsåtgärd inom ett nytt område som kanske varit oreglerat tidigare. För att i sådana fall tillämpa principen kan andra förhållningssätt användas, till exempel som i Kanada där den totala administrativa kostnaden bedöms. Detta borde kunna vara en förebild för en motsvarande svensk ordning.

Andra principen: Låt reglerna utmanas av den som måste tillämpa dem

Det är i vardagen som meningslösheten i en regel avslöjas. Den personal som arbetar i myndigheter och förvaltningar har stor kunskap om vilka bestämmelser som skapar onödigt krångel. Den kunskapen ska frigöras.

I Danmark har socialförvaltningen i Köpenhamns kommun infört Meningssamlingen som ett verktyg för att komma åt vad man kallar ”regeltyranniet”. Meningssamlingen består av valda representanter för beslutsfattare, chefer och andra anställda. När anställda hittar en regel de tycker är dålig eller meningslös anmäler de den till Meningssamlingen. De som skapat regeln eller ansvarar för den får då motivera varför de tycker den är meningsfull. Övertygar de inte Meningssamlingen avskaffas regeln.

Den danska Meningssamlingen illustrerar hur viktigt det är att de yrkesgrupper som tillämpar reglerna också aktivt inbjuds att delta i regelförenklingen. Alltför ofta

upprätthålls föråldrade eller stelbenta bestämmelser därför att det inte finns en öppen process för att ifrågasätta dem.

Vi anser att svenska myndigheter bör inrätta ett system liknande Meningssamlingen, så att medarbetare får ett redskap för att uppmärksamma regler som bör avskaffas. Landsting och kommuner kan med fördel arbeta efter samma princip.

Tredje principen: Fler myndigheter ska leta onödiga regler

År 2011 gav alliansregeringen i uppdrag till Försäkringskassan att se över möjligheterna till regeländringar som kunde göra socialförsäkringen enklare och mer effektiv, både för Försäkringskassan och för de medborgare som kom i kontakt med myndigheten. Försäkringskassan följde upp detta med ett antal förslag, och har därefter fortsatt med årliga så kallade antikrångelkataloger med konkreta förslag.

Liknande uppdrag har också getts åt andra myndigheter, till exempel 2013 då femton myndigheter fick i uppdrag att årligen rapportera till Tillväxtverket hur de arbetar med att samråda med företag om förenklingsfrågor. Vidare permanentades Regelrådet den 1 januari 2015 som ett särskilt organ inom Tillväxtverket med uppgift att urgranska konsekvensutredningar till förslag om nya eller ändrade regler på företagsområdet.

Vi anser att fler myndigheter ska ha ett uttryckligt uppdrag att arbeta med regelförenklningar. I första hand gäller detta de myndigheter som har att tillämpa omfattande lagstiftning eller utöva tillsyn eller som har långtgående befogenheter att utfärda föreskrifter, men det kan också ges punktvisa uppdrag till enskilda myndigheter.

Det är viktigt att arbetet ges samma vikt oavsett om den onödiga byråkratin drabbar företag eller privatpersoner. Den enskildes tid är lika värdefull som företagarens, även om tidsförlusten inte lika lätt kan mätas i pengar.

Fjärde principen: Sverige måste inte alltid vara bäst i klassen i EU

Lagstiftning på EU-nivå beslutas antingen i form av förordningar, som omedelbart får verkan som lag i medlemsländerna, eller genom direktiv vars innehåll genomförs i form av att medlemsländerna anpassar sin nationella lagstiftning.

Direktiv har fördelen att medlemsländerna kan anpassa EU-reglerna på ett mer flexibelt sätt när de infogar bestämmelserna i sina egna lagar. De allra flesta direktiv bygger på minimiregler som ger medlemsländerna möjlighet att ha mer långtgående regler.

Begreppet ”gold-plating” – förgyllning – används ofta för att beskriva att ett EU-land vid genomförandet av ett direktiv går mycket längre än vad som är nödvändigt. Ibland är det helt rätt att göra det. Till exempel ska Sverige vara ett föregångsland på miljöområdet, och då ska vi inte nöja oss med den absoluta miniminivån på regelverket.

Men det förekommer alltför ofta att Sverige utan tillräckliga skäl har genomfört mer omfattande reglering än andra EU-länder. Då handlar det om ren överimplementering, kanske i en strävan att vara bäst i klassen.

Regeringen har konstaterat att nästan hälften av alla nya eller ändrade regler i Sverige härstammar från EU. EU-kommissionen hävdar att så mycket som 32 procent av företagens administrativa kostnader för att följa regler som härrör från EU är orsakade av ineffektivt genomförande av medlemsstaterna eller så kallad gold-plating.

Det rör sig alltså om betydande belopp och stora potentiella välfärdsförluster. Detta är bakgrunden till att exempelvis Tyskland har antagit som lagstiftningsprincip att EU-lagstiftning inte bör genomföras i nationell rätt på ett sätt som missgynnar företagets konkurrenskraft.

För att komma till rätta med onödig överimplementering av EU-direktiv behöver det finnas en vägledande princip. Liberalerna anser att utgångspunkten vid genomförandet av EU-lagstiftning bör vara miniminivån, det vill säga att Sverige uppfyller grundkraven enligt direktivet. Om det finns skäl att överskrida denna nivå ska dessa tydligt redovisas och effekterna för företag och allmänhet bedömas. I många situationer finns det som sagt goda skäl för Sverige att överskrida grundkraven, men det behövs då en analys som visar att fördelarna med mer ambitiösa nationella regelverk (till exempel för miljön, folkhälsan eller arbetarskyddet) överväger den nackdel som ligger i en ökad regelbörda.

Jan Björklund (L)

Christer Nylander (L)

Tina Ackefors (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Roger Haddad (L)

Nina Lundström (L)

Birgitta Ohlsson (L)

Mathias Sundin (L)

Maria Weimer (L)

Allan Widman (L)

Said Abdu (L)

Maria Arnholm (L)

Bengt Eliasson (L)

Robert Hannah (L)

Fredrik Malm (L)

Mats Persson (L)

Lars Tysklind (L)

Barbro Westerholm (L)

Christina Örnebjär (L)